

In memoriam

ВЕРОЉУБ РАНКОВИЋ (1956–2015)

Зауостављен у времену, на непознатом терену, у туђини, изненада нас је напустио Верољуб Ранковић, наш драги колега, етнолог и директор смедеревског Завода за заштиту споменика културе. У њему тако несвојственом покушају да се одмори, отишао је у Грчку, одакле се није вратио да нам надахнуто прича о свом искуству. Васпитан у традиционалном духу честитости и домаћинске марљивости, никада није могао суштински да прихвати појам годишњег одмора, осим као конвенцију новог времена. По природи изузетно упоран и борбеног духа, умео је да пронађе довољно снаге и да одабере путеве за решавање бројних животних искушења, како у приватном животу, тако и у својој професионалној каријери. Нажалост, последње искушење било је прејак за његово срце, које је престало да куца после десет предугих дана неизвесности и тешке борбе – управо током времена предвиђеног за одмор.

Радозналост духа и природне бистрине, читавог је живота био у сталном покрету, тражећи свој пут још откада се као петнаестогодишњак отиснуо из родне Осечине на Богословију у Сремске Карловце. У то време друштвено маргинализовано и неподобно богословско образовање пружило му је темељна знања, а интернатски живот драгоцен пријатељства за читав будући живот. Мада је касније, због „лоших певачких способности“, како је сам говорио, одлучио да упише етнологију на Филозофском факултету у Београду уместо студија на Теолошком факултету, његов избор је, како ће се показати, ипак био добро промишљен и усклађен са његовим предиспозицијама.

Студирао је у полетно време крајем седамдесетих, када је, уз учење код неких од легендарних професора Филозофског факултета, имао прилику да се опроба и у практичном раду на терену, кроз организацију Млади истраживачи Србије, основану управо у то време. Прокрстарио је тако разне крајеве Србије, најпре учествујући, а потом и

водећи етнолошке истраживачке акције. Био је и један од оснивача Истраживачке станице *Петница*.

Тих година стицао је драгоцену искуства и знања, па је као већ солидно формиран стручњак прихватио нови изазов и преселио се у Смедерево, где се запослио у Регионалном заводу за заштиту споменика културе. Смедерево је постало његова коначна животна лука у коју је упловио, а Завод професионална. Навикао на честе промене места боравка, људи и послова, у почетку се тешко привикавао на нову средину. Међутим, када је засновао породицу, упознао људе и пределе, преобратио се у правог Смедеревца, заљубљеника у Дунав и бескрајне шетње градом и околином. Упоредо је заволео и пределе у долинама Мораве, Јасенице, Млаве и Пека, где је често послом одлазио на терен.

У Заводу је почео да ради у време интензивних радова на конзервацији и рестаурацији Смедеревске тврђаве и бројних археолошких истраживања, па се и он брзо укључио као етнолог у темељно рекогносцирање терена Подунавског и Браничевског округа. Управо је рекогносцирање терена било његов омиљени посао, у којем се и најбоље сналазио. Поседовао је умеће да успостави непосредан однос са људима на терену, успевајући да развије добру и подстицајну комуникацију. Кроз спонтан разговор, казивачи које је проналазио неосетно су постајали драгоцени сарадници у прикупљању података о старим обичајима, легендама, појмовима, занимљивим људима, али и водичи до скровитих салаша, воденица, ваљавица, извора, култних места... Увек смо били изнова зачуђени како је памтио имена људи, а још боље путеве и пределе којима се кретао, па је лако умео да се њима поново враћа и допуњује истраживања. На основу тих истраживања формирана је и богата писана, техничка и фото-документација, као један од важних темеља будућег рада Завода.

С временом је од млађег стручног сарадника напредовао до звања саветника и био је укључен у рад на бројним пројектима, студијама заштите и елаборатима, а упоредо је и објављивао стручне радове, углавном у Гласнику Друштва конзерватора Србије. Главне теме којима се бавио биле су везане за народно градитељство, а посебно за воденице, ваљавице, друмске механе и цркве брвнаре.

У периоду од 2001. до 2008. године био је помоћник директора, а од 2008. до 2015. директор Завода, када је своје богато искуство преточио

у захтевну и компликовану улогу руковођења установом на чијем се челу налазио. Испољвајући завидне организаторске способности и осећај за најцелисходнија решења, усмерио је активности Завода на неколико главних поља деловања и стварао услове да оне доследно, у дугом низу година, буду спровођене.

На првом месту, по обиму радова и значају, била је Смедеревска тврђава, за коју су упоредо рађени пројектна документација и конзерваторско-рестаураторски захвати. После вишегодишњег застоја радови су настављени 2006. године и од тада трају без прекида, обухвативши пре свега сукцесивну обнову готово триста метара дугог Језавског бедема. Нажалост, Верољуб неће дочекати остварење овог сада већ сасвим догледног циља, у чију реализацију је уградио велики труд, доследност и емотивни набој. Срећом, дочекао је да присуствује богослужењу обновљеном после 556 година на темељима старе средњовековне цркве у Тврђави, која је недавно конзервирана и делимично рестаурирана.

Осим Смедеревској тврђави, највећу пажњу је посвећивао заштити, санацији и рестаурацији цркава брвнара из устаничких времена и низа војних меморијала, споменика и спомен-обележја подигнутих у знак сећања на страдале у балканским, Првом и Другом светском рату у Смедереву, Врбовцу, Суводолу, Малом Орашју, Пожаревцу, Ракинцу, Полатни, Голобоку, Смедеревској Паланци, Баничини.

Није запостављао ни бригу за многе друге објекте и споменичке целине, на којима је рађено плански, али је трошио и огромну енергију да избалансира бројне захтеве власника и корисника објеката са стручним стандардима у условима деградирања стручних знања, критеријума и вредности. Упоредо је настојао да рад којим се Завод као установа бавио представи што широј јавности промовисањем наслеђа на лично ненаметљив и крајње одмерен начин.

Препознајући његове способности, марљивост и поузданост, често су га позивали да учествује у организацији бројних манифестација у Смедереву, али и у многим другим местима. Највише се лично ангажовао у организацији *Смедеревске јесени*, изложби *Тврђаве на Дунаву* и *Тврђаве у Тврђави*, као и члан жирија манифестације *Азањска погача*, не ограничавајући своје учешће на протоколарне активности као званични члан организационих одбора, већ као директни организатор и

реализатор који несебично уграђује свој рад, знање и емоције. На исти начин је био ангажован и као члан Председништва Друштва конзерватора Србије током два мандата.

За залагање и допринос унапређењу службе заштите додељена му је *Повеља* у матичној кући, а поводом 150 година службе заштите споменика културе Србије награђен је *Јубиларном повељом* Републичког завода за заштиту споменика културе. Постхумно му је додељен *Сребрњак Града Смедерева* за изузетне резултате које је постигао у области културе током своје целокупне каријере.

Као прави домаћин непрестано је бринуо о кући на чијем челу се налазио. Није бринуо само о њеној спољашњости, већ се постарао да се поправе укупни услови рада, техничка опремљеност, безбедност и уређеност, а посебно да се развијају добри односи у колективу.

Остаће упамћен као свестрана личност велике енергије и комуникативности, која никога није остављала равнодушним.

